

- 2) **идеальная звуковая форма с присущим ей личностным смыслом**, которую хранит **память индивида**; она соответствует инварианту, хранимому в коллективной памяти, но не является ему тождественной;
- 3) **идеальная модель интонационных действий** (некий план, инструкция), созданная композитором, аранжировщиком, музыкантом-исполнителем и служащая основой для пения, игры на инструменте, дирижирования;
- 4) **физически реальная звуковая форма**, кем-то творимая, воспринимаемая и осмысливаемая в контексте конкретных обстоятельств места, времени, социума, этноса, событий и т. д.

Литература

1. Муха А. И. Процесс композиторского творчества. (Проблемы и пути исследования). – К.: Музична Украина, 1979.
2. Москаленко В.Г. Творческий аспект музыкальной интерпретации (К проблеме анализа). – К.: Мин. культ. Украины, КГК. 1994.
3. Бердяев Н. А. Самопознание. – М.: Книга, 1991.
4. Корыхалова Н.П. Интерпретация музыки: теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработки в современной буржуазной эстетике. – Л.: Музыка, 1979.
5. Кочнев Ю. Музыкальное произведение и интерпретация // Сов. музыка, 1969, № 12.
6. Москаленко В. Г. Музичний твір як текст // Текст музичного твору: практика і теорія. – К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2001. с. 3-9.
7. Арановский М. Музыкальный текст. Структура и свойства. – М.: Композитор, 1998.
8. Лотман Ю.М. Об искусстве. – СПб: Искусство, 2000.
9. Герасимова-Персидская Н. А. От «рес факта» к «опусу»: процесс и структура. Рукопись.

УДК 378.046+165.7+7.046

Кондрацька Л. А.

СОТЕРІОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ МИСТЕЦЬКОЇ ДИДАКТИКИ

В статті вказана актуальність і обоснована сутність, закономірності, принципи, методи і етапи реалізації сотеріологічної стратегії художественної дидактики. Дана характеристика епістемологічного статусу художественного моделювання предметної сутності, уточнені перспективи педагогічного наратива, синектики, скрайбінга і коучинга в реалізації індивідуальних стилів навчання учасників мистецтва; определена роль апокастатическої спосібності ученика в процесі його духовно-нравственного становлення.

Ключевые слова: *дидактика искусства, сотеріологіческая стратегия, апперцепция мировоззрения, совестная воля, когнитивно-коррекционная технология.*

The actuality and grounded maintenance of substantive soteriological strategy of didactic of art have been specified in the article. Characteristics of the epistemological status and methodological grounds for the pupils' cognition of the essence in the context of clear demarcation between philosophical and humanitarian discourses, clarifying the prospects and abilities of perfect (apocatastasive) responsibility of a cognitive person, analysing the theory of the essence interpretation and methodological application of artistic education; revealing the contents and stages of the development of epistemological competence of the pupil.

Keywords: *didactic of art, soteriological strategy, world-view apperception, conscientious will, cognitive and corrective technology.*

Руйнування відкритими, децентрованими постмодерністськими текстами авторитету будь-якого «метанаративу» і спонукання реципієнта до незапрограмованого, іронічного, навіть «апофатичного» прочитання світу як тексту несуть на собі ігровий відбиток. Гра приходить на зміну цілеспрямованості, серйозності й логоцентризму попередньої (модерної) рефлексії і стає головною ознакою соціогуманітарного дискурсу та реальності взагалі. Продуктивність цієї тенденції, на перший погляд, не викликає сумніву. Адже, завдяки своїй перетворювальній функції, вона постає моментом людської свободи в поступі історії. Відтак, змінюючи дійсність, людина змінює і себе, тобто "дорозвиває" власні пізнавальні та предметно-практичні здібності до вищого рівня творчої активності. Утім, у постмодернізмі така гра набуває іншого смислу. Вона лише симулює продуктивну творчу діяльність, перетворюючи її на *трофейне споживання існуючого*. Таке *авантюрно-шахрайське ставлення* заворожує людську свідомість спокусою миттєвого досягнення успіху, «присоромлюючи» трудову етику і постаючи конкуруючою формою вирішення усіх соціальних проблем.

Ігровий педагогічний емпіризм проник і у зміст сучасної шкільної освіти. Заснований на натуралістичних філософських і наукових теоріях, він постав наслідком середньовічної схоластики, протестантського моралізму і ренесансного гуманізму. Їх інтелектуалізоване благочестя і прагматизм зосереджені на «відкритті» учнем «об'єктивної істини» за межами Божого благословіння (а отже без віри, надії і любові як дарованих критеріїв розрізнення вічного і тлінного), до того ж в умовах егоїстичної самоізоляції. Втрачаючи Божественну гідність, розслаблена душа вихованця забуває про свою анафоричну здатність і вгамовує екзистенційну спрагу істини, краси і добра сумнівними симулякрами, які ще більше її розпорозують і пригнічують. Звідси актуальність проблеми духовно-душевного зцілення сучасного учня та ідеї відновлення *сотеціологічного характеру* його навчання і виховання. Отож, **метою статті** постає визначення концептуальних засад вирішення означених завдань.

Їх реалізація, як показує дослідження історико-педагогічної думки [1, с.28-34], передбачає коригування світоглядної апперцепції учня, тобто спонукання його до переосмислення самого себе і навколишнього світу, виходу із егоцентричної самоізоляції і актуалізації природної здатності приймання благодаті соборного єднання з Творцем. Це, у свою чергу, веде до переображення його мислення, почуттів, вторинних драйвів, що рівнозначне покаянню як кроку до наближення перспективи обоження. Можливість таких сутнісних змін відкривається юній особі завдяки вихованню *совісної волі*, оскільки саме вона (в силу дарованої їй свободи) поставлена на чолі смислоутворювальної діяльної природи людини і визначає вибір місця для його ціннісних вкладів: банку Небесного, а чи його тимчасових земних філій. Цей вибір постає результатом невтомного сходження учня від подивування до роздуму, від насиченості враженнями до розширення «поля» їх значень та особистісних смислів і далі — від допитуваності до верифікації відповіді, від соборного суголосся до духоносного унісону. Природовідповідність такого сходження зумовлена універсальністю калургійної інтенції людини та меонально-континуальним («інтонаційним», за Е. Гуссерлем) характером її споглядання. Ось чому означений процес найбільш ефективно відбувається у художньо-інтелектуальному середовищі, на основі реалізації дидактичних принципів і методів, адекватних природі мистецтва як теургійного суму за божественним, як автаркії першообразу. Йдеться про *сотеціологічну стратегію художньої дидактики*, зокрема:

- научання як «пригадування» вродженої здатності розпізнавання (екфорії) архетипів у художніх знаках і символах;
- научання як споглядання моделі асоціативного розпізнавання сутнісного смислу художнього тексту (артефакту);
- латентного, облігатного научання моделюванню художнього смислу;
- інцентивного учіння способів алегоричного, тропологічного і аналогічного тлумачення художніх текстів, арт-проектів.

Реалізація цієї стратегії ґрунтується на *закономірностях* взаємозалежності між:

- рівнем актуалізації філогенетично закладених в людському індивіді пізнавальної активності й прагнення до любові та ефективністю залучення учня у процес допитованості істини;
- характером осмислення суб'єктом необхідності зміни свого духовного стану і рівнем його здатності до реалізації релігаційної функції мистецтва;
- ступенем готовності учня до здійснення відповідального вибору і благодатності супроводу його освітньої діяльності як духовного становлення.

Дія цих закономірностей визначається *принципами*: одухотвореності освітнього простору; соборності та ієрархічності освітнього процесу; реалізації свободи вибору учнем індивідуальної освітньої траєкторії; особистої відповідальності за результати освітньої діяльності та їх рефлексії; спірально-концентричного пошуку епістемологічних орієнтирів у процесі співбуттєвого навчання; творчо-діалогової взаємодії; споглядання як способу духовного удосконалення.

Статус означеної дидактичної стратегії визначають методи і форми

- створення благочестиво-інтелектуального середовища допитованості сутнісного смислу художнього тексту;
- мотивації когнітивної самокорекції суб'єктів художньо-педагогічної взаємодії;
- педагогічної герменевтики, тобто спонукання учнів до смислового тлумачення художніх текстів.

В межах сотеріологічної стратегії методи художньої дидактики можуть комбінуватися в залежності від:

- способу подачі знань (алгоритмічного, еристичного, еротематичного, дивінаційного, епагогічного, анагогічного);
- способу організації навчання (співбуттєвого, диференційованого, інтерактивного коучингу, кроскультурного тренінгу).

Перший етап упровадження сотеріологічної стратегії на уроці мистецтва розпочинається з цілеутворення. Йдеться про реалізацію сучасної версії відомої таксономії Б Блума, запропонованої у 2001 р. Л. Андерсоном і Д. Кратводем [4] для вимірювання рівнів продуктивності епістемічного процесу смислоутворення та їх результатів. До перших ними було віднесено *допитованість, пригадування, розпізнавання, порівняння, диференціацію і класифікацію, пояснення, розуміння, цілісне осмислення, верифікацію достовірності, генерування нового*. До других — *метакогнітивний, концептуальний, стратегічний, процедурний*. Ці рівні відображають етапи безперервного руху суб'єктів співбуттєвої дії від незнання до знання (з усвідомленням його неповноти), а відтак – до осмислення рівня сформованості особистої художньої компетентності. Означений рух передбачає безперервний духовно-моральнісний аналіз пропонованої на уроці релігієзнавчої, мистецтвознавчої, філософічної, культурологічної, антропологічної, історичної, психологічної і соціологічної інформації та її семіотичної іконіки. Семантика цього інформаційного ряду (її педагогічні смисли і ціннісні установки) попередньо постає предметом так званого *пояснювального розуміння* вчителя, тобто проходить через призму його свідомості. Результат такого «розпредмечування» і осмислення художньо-педагогічного знання виявляється у відповідному мовленнєвому (ілокутивному) продукуванні – *педагогічному наративі* як гомеостазу *ораторики, гомілетики, дидактики і символіки*. Адже знання мистецтва і культури – це не лише оволодіння рядом практик (художньої творчості, менеджменту), а й сукупність денотативних, прескриптивних, оцінних висловлювань. Їх визначальною характеристикою постає відповідність критеріям (справедливості, краси, правди), встановленим у конкретній спільноті «знаючих». А це завжди провокує конкуренцію і навіть конфлікти різних позицій, думок, особливо під час змодельованого агону – словесного турніру, кожний учасник якого всіма засобами «стає на герць» і до останнього боронить свою тезу. З цього погляду, *нарративне знання* вчителя має бути зосередженим не лише на тому, *що і як саме* потрібно сказати (учням), щоб тебе почули, але й на те, *що саме* потрібно почути твоїм слухачам, щоб спонукати їх до роздуму і

допитуваності сутнісного смислу художнього явища, події. Тобто риторика вчителя в ході еротематичної катехизації і еристики має допомагати розширити і поглибити версії-інтерпретації учнів на шляху до істини. Причому, мовленнєві акти формулювання художньої епістеми повинні реалізуватися не лише на основі принципів толерантності і взаємоповаги, а й з урахуванням індивідуального темпоритму входження учасників нарративної комунікації в духовно обґрунтоване референтне поле розповіді. Саме такий педагогічний наратив (на рівні знання-любові), втілюючи багатющий досвід «проживання» людських злетів і падінь, може слугувати оберегом учня від свідомого продукування *смислових симулякрів* у згадуваній ситуації постмодерністського релятивізму, з його невизначеністю, неконтрольованою фрактальністю, прагматичною парадоксальністю і пусто-порожньою мовною грою.

Утім, сотеріологічна стратегія нарративного знання вчителя не застрахована від похмурих сценаріїв дисфункції. Так, гіпертрофія гомілетики, тобто *перенесення принципів проповіді в ораторику*, призводить до тенденційності і навіть авторитарності, а відтак – нездатності вчителя вести діалог зі своїми опонентами (носіями інших соціально-культурних традицій і ментально-духовного досвіду). *Перенесення принципів проповіді у дидактику* надає останній надмірної пафосності, при якій наукові посилання набувають декоративного характеру і «повіряються серцем», а логічні хитання і суперечності руйнують таксони, перетворюючи мистецтво дефінування на витончену софістику. Відтак самозвані «гомілетичні», продукуючи ересі, провокують ціннісний еklektизм у символіці, що означає розлад усієї системи педагогічного наративу. Не менш прикорм є і *перенесення принципів ораторики в дидактику*, що призводить до вузької утилітарності і схоластики, втрати цілісності знання на догоду прагматичної доцільності. Нарешті, *перенесення принципів ораторики у проповідь* робить промову десакралізованою і ставить вчителя у пряму залежність від слухачької аудиторії, яка реагує на знижений статус педагога зустрічними недолугими промовами.

Другий етап впровадження сотеріологічної стратегії зорієнтований на забезпечення ефективності апофатичної дидактики у ситуаціях мовчазного споглядання нескáзаного і нескáзанного. Це передбачає самопідготовку вчителя не лише як *синектора* (спонукаючого учнів до імаґинативності – механізму асоціативного, метафорично-алегоричного мислення та семантичної гнучкості) і *скрайбера* (активізуючого своїми візуалізованими алгоритмами осмислюваної інформації дизайнове мислення учнів), але й як *менеджера інформаційних ресурсів* з використанням інтерактивних мультимедійних інструментів. Згідно з останніми матеріалами UNESCO (червень, 2013 р.) [2], сучасна е-дидактика (цифрова дидактика, мобільне навчання) має спонукати учнів до учіння як творчості. У цій ситуації сотеріологічна місія мудрого менеджера полягає у активній підтримці прагнення вихованця до пізнання задля духовного удосконалення не лише для благочестивого життя на землі, але й у вічності. Ось лише приблизний перелік відповідних інтернет-порталів і сайтів, що пропонуються до послуг сучасного вчителя з цією метою: «Дерево. Відкрита православна енциклопедія», «Християнство в мистецтві», «Православне християнство: культура, мистецтво, наука», «Основа», «Місіонар», «Православний Духовний центр», «Голуб Миру», веб-журнали «Агнець», «Християнин і світ», веб-каталог RISU; www.bible.ks.ua/; www.feofil.com.ua/; sb-v/tu/art та ін.. Для цього, звісно, необхідним є володіння сучасними інструментами і ресурсами ІКТ, зокрема:

- технологіями на базі CD-ROM (текстові редактори, гіпертекстові редактори, редактори мультимедійних презентацій);
- технологіями Веб 1.0 (електронна пошта, форум, аудіовідео, чат, засоби IP-телефонії, програми-оболонки (платформи) для створення online-курсів і організації дистанційного навчання);
- технологіями Веб 2.0 (блоги, ВІКІ (технологія колективного гіпертексту), сервіси соціальних закладок, сервіси для збереження і створення Power Point презентацій, мікроблоги (сервіси для професійного спілкування), соціальні медіасховища (фотосервіси, відеосервіси, підкасти), контактні сервіси, соціально-пошукові системи);

- технологіями Веб 3.0 або мобільні технології (Smart-технології, сервіси для створення віртуальних мереж, «хмарні» технології (Cloud computing), Telepresence-технології).

Увесь арсенал перелічених засобів необхідний для врахування інтересів, потреб, особистісних смислів, а відтак індивідуальних стилів учіння сучасних школярів — активістів, рефлексорів, теоретиків і прагматиків [3]. Отож, *третій етап* упровадження сотеріологічної стратегії передбачає попереднє проектування педагогічного супроводу сприяння суб'єктам існуючих стилів учіння у процесі здійснюваного ними художньо-смыслового моделювання, тобто спрогнозування можливих проблемних ситуацій та індивідуальних шляхів їх усунення, раціонального розподілу часу між етапами і видами епістемологічної діяльності. Йдеться про так званий *коучинг*, який включає стадії:

- попереднього аналізу дидактичної ситуації;
- планування системи відповідальності учня за результати свого навчання;
- реалізації плану з використанням технік організації навчальної діяльності учня і оцінки успішності.

Сучасна практика коучингу, зазвичай, пропонує кілька технік організації навчальної діяльності учня: техніку «спіралі», «структури умінь», техніку «трьох вимірів» і так звану методику GROW.

Техніка «спіралі» передбачає організацію поступового сходження учнів від незнання до знання впродовж 4-х стадій:

- вибору дидактичної моделі досягнення смыслових глибин пропонованого художнього тексту, яка б відповідала рівню сприймання, попередньої поінформованості і типу інтелекту конкретної учнівської аудиторії;
- озвучення кінцевої мети і грамотне формулювання питань для виявлення меж «знаючого незнання» учня;
- реалізація ефективних способів осмислення учнем пропонованої інформації та спонукання його до каузальної рефлексії поетапних результатів своїх індивідуальних зусиль на шляху долаття перешкод у співбуттєвому «проживанні» художньої епістемі;
- залучення учнів до практичних сесій так званого «безпечного помиляння» (з можливістю одержання миттєвої підказки і відповідного коригування), тренінгу (з підстрахуванням під час самостійного долаття перешкод на шляху духовно-морального споглядання), відтак – «свобідного польоту» з метою зміцнення впевненості учня у власних силах, віри в себе, а отже розвитку мотивації учіння.

Техніка «структури умінь» використовується при стандартизованій багатоаспектній оцінці рівня сформованості в учня ключових компетентностей (наприклад, уміння вчитися) і передбачає розробку вчителем структури їх компонентів (психологічних якостей) та системи відповідних оцінювальних процедур: дисциплінарного курикулуму, портфоліо, ігрових методів (сенкан, брейн-ринг) і т.д.

Техніка «тримірного аналізу» передбачає лаконічне (одним реченням) і швидкісне визначення учнем морально-духовної суті свого негативного результату і її трьох причин: об'єктивної, суб'єктивної і недетермінованої. Це спонукає його більш чітко сфокусувати свою увагу на відповідальності за прийняття остаточних рішень. Правильна постановка питань до кожного з учнів допомагає вчителю порівняно легко визначити кілька можливих варіантів проектування дидактичної ситуації і вибрати з них найбільш ефективний для конкретного суб'єкта педагогічного співбуття.

Методика GROW спирається на грамотне формулювання питань, які б спонукали учня до осмислення мети (*Goal*) своєї художньо-епістемологічної діяльності, перевірки її реальності (*Reality*), моделювання передбачуваних варіантів дій (*Options*) щодо її досягнення і, нарешті, конкретизації практичних способів мобілізації волі (*Will*) до їх реалізації. Серед типів допоміжних питань виокремлюються *рефлексивні, підтверджувальні, гіпотетичні, зондуючі і контрольні*.

Підсумовуючи сказане, зауважимо, що сотеріологічна стратегія мистецької дидактики реалізує ідеї методології художнього пізнання, як чинника удосконалення учня в

чеснотах, та способи сутнісного розширення змісту існуючих парадигм педагогіки мистецтва з метою переорієнтації вчителя і учня з виконання функцій «ведучого» у художньо відкриту таїну буття (та її гордовитого «відкриття») до осмислення себе «веденим» в істині через її шанобливе приймання.

Література

1. Кондрацька Л.А. Сучасний урок художньої культури /Л.А. Кондрацька. – Тернопіль: Вектор, 2015. – 169 с.
2. The National Educational Technology Standards for Teachers. ISTE.Retrieved on June 3, 2013 from: <http://www.iste.org/standards/nets-for-teachers>.
3. Honey, P., Mumford, A. Manual Styles of Learning / P. Honey. – London,1982. – 209 p.
4. Kratvol, D., Anderson, L. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives / D.Kratvol, L.

УДК 378.015.3:005.321

Василенко Л. М.

АКТИВІЗАЦІЯ ЗДАТНОСТІ ДО КОНГРУЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Как педагогическая проблема, в работе раскрывается сущность конгруэнтности с позиции её презентации в системе профессиональной, а именно вокальной, подготовки студентов-музыкантов. Важность использования данной дефиниции определяется непосредственной ценностью личностного развития будущего специалиста, его планами на успешную профессиональную самореализацию.

Ключевые слова: *личность, конгруэнтность, эмпатия, ценностный подход, самореализация.*

In work the essence of congruence with the position of its presentation in vocational, namely vocal training music students. The importance of the use of this definition determined by the direct value of personal development of a future specialist, his plans for a successful professional self realization.

Keywords: *personality, congruence, empathy, values-oriented approach, self realization.*

У контексті гуманістичної парадигми, яка сьогодні визначає стратегію модернізації освіти в Україні, особливої актуальності набула проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя. В підготовці вчителів музичного мистецтва ця проблема вирішується найбільш оптимально під час виконавської підготовки, яка сприяє духовному проникненню в дивовижний світ художніх образів, їхньому переживанню та відтворенню в новому сучасному контексті. Успішність цього складного творчого процесу залежить від стійкої мотивації особистості до творчої самореалізації та художнього самовираження, які підкріплюються високим фаховим рівнем виконавської компетентності, художнього світогляду та концентрацією духовних особистих якостей. У зв'язку із цим набуває актуальності проблема активізації здатності до конгруентності студентів-музикантів у процесі вокальної підготовки.

Останнім часом важливим напрямком виконавської підготовки студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів України стає вокальне виконавство. Вокальна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва ґрунтується на принципах вокальної педагогіки, яка виникла на творчій спадщині української та російської вокальних шкіл, кращих досягнень європейських шкіл, узагальненні вокального виконавського досвіду видатних співаків минулого та сучасності. Науково-методичним підґрунтям вокальної педагогіки стали праці Л. Алексєєвої, Ю. Барсова, А. Вербова, Л. Дмитрієва, Є. Гусєвої, В. Кантарович, А. Менабені, В. Морозова, Е. Пекерської, Б. Покровського та інших.

Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що вокальна проблематика представлена з різних точок зору, зокрема: психологічної, педагогічної, методичної,